

De parasha van deze week, Toldot , begint met een focus op Isaac, nu veertig jaar oud en eindelijk getrouwd. Als commentaar hierop zegt de Zohar enkele ongelooflijke dingen. Hier in de Zohar is een diep mystieke tekst ingebed die bekend staat als Midrasj HaNe'elam , "de Verborgene Midrasj". Het is zowel een integraal onderdeel van de Zohar (met andere delen ervan doorspekt in de vele delen van de Zohar) als een apart werk met een eigen smaak. Het dateert ook uit de leringen van rabbijn Shimon bar Yochai uit de 2e eeuw na gangbare jaartelling . Midrasj HaNe'elam legt uit dat Isaac als het ware "weer tot leven werd gewekt" door zijn vrouw Rebecca. Hoezo komt men hierbij?

Het volgende; We ontdekken dat Isaac na de Akedah schijnbaar uit het verhaal verdwijnt. De Torah vertelt ons dat Abraham terugkeerde naar Be'er Sheva, maar er wordt niets meer vermeld of gezegd over Isaac. Er zijn dan ook verschillende meningen over wat er in die tijd met Isaac is gebeurd. Hoe het ook zij, hij verschijnt pas weer als Rebecca ten huwelijk wordt gevraagd, aan het einde van de sidra (parasha) van vorige week. Als zodanig zegt de Zohar dat Rebecca verantwoordelijk was voor het "opwekken" van Isaac. Met dit als een analogie gaat Midrash HaNe'elam in op een bespreking van de opstanding van de doden en het einde der dagen.

En er komt veel meer bij kijken dan op het eerste gezicht lijkt, aangezien onze wijzen leren dat Isaac, Yitzchak (יִצְחָק), een anagram is van ketz chai (קֵץ חַיִּים), letterlijk "leeft aan het einde", of "leeft [opnieuw] in het einde der dagen". Een van de betekenissen hiervan is dat het leven van Isaac een soort van model is voor het begrijpen van het einde der dagen. En dus gaat Midrash HaNe'elam verder met het schetsen van de gebeurtenissen van het Einde der Dagen, deels gebaseerd op het leven van Isaac en Rebecca. Op dezelfde manier waarop Isaac in zijn veertigste jaar werd "opgewekt", zo wordt gezegd dat de opstanding van de doden voor alle rechtschapen zielen veertig jaar na het Messiaanse tijdperk zal plaatsvinden. Voordien, aan het begin van het Messiaanse Tijdperk, zullen Joden van over de hele wereld naar Israël terugkeren, waarmee een einde komt aan de lange ballingschap, en de Tempel van Jeruzalem zal worden herbouwd. Een gebeurtenis die we heden ten dage ook veel zien gebeuren. Zo liggen er plannen om de Tempel te herbouwen, er zijn al voorwerpen gemaakt die in de Tempel aanwezig geweest moeten zijn. We zien ook dat er steeds meer en meer Joden toch terugkeren naar Eretz Israël. Natuurlijk is dit ook mede door de oorlog die vandaag de dag bezig is. Het anti-semitisme leeft ook alweer behoorlijk op, kijk maar naar een aantal complot denkers die het hebben over reptielen maar die daarmee doelen op het Joodse volk.

Midrasj HaNe'elam doet dan ook een interessante voorspelling over de timing van deze gebeurtenissen. Er zijn bepaalde jaren in de geschiedenis die bijzonder gunstig zijn om het Einde der Dagen in te luiden. De Zohar ziet een verborgen toespeling op zo'n gunstig jaar in Leviticus 25:13: "In dit Jubeljaar zal ieder van u terugkeren naar uw percelen." De Zohar vraagt: waarom zegt de Torah hier expliciet **in dit Jubeljaar**? Het had hier niet gezegd moeten worden dat op elk Jubeljaar, dus eens in de 50 jaar, elke Jood terugkeert naar zijn voorouderlijk stuk land in Israël. Het antwoord is dat de Torah in het geheim verwijst naar het laatste Jubeljaar, wanneer alle Joden eindelijk vrij zullen zijn. De Zohar suggereert dan dat het woord hazot (הַזֹּאת), "dit", verwijst naar het jaar waarin het zal gebeuren. Indien gelezen in de standaardnotatie van de Hebreeuwse chronologie, הַזֹּאת, zou het een exact jaar aangeven: de ה verwijst naar ons huidige millennium, en het woord זֹאת als we daarnaar kijken komt het op het getal 408. Dit komt neer op het jaar 5408, oftewel 1647-1648 na gangbare telling.

De Zohar stelt dan ook dat een bijzonder gunstige tijd voor het begin van de verlossing dan ook het jaar 1648 is. Inderdaad, de Joden in die tijd wachtten vurig op de komst van Mashiach (en dit doen we nog steeds). Dit werd nog verergerd door het feit dat de jaren vóór 1648 de Dertigjarige Oorlog in Europa markeerden, het dodelijkste conflict in de geschiedenis van het continent (relatief gezien was het zelfs erger dan de Eerste en Tweede Wereldoorlog). Tegelijkertijd woedde in 1648 de opstand van Khmel'nitsky, waarbij talloze Joden werden afgeslacht in een reeks pogroms in heel Oost-Europa. Het is niet verwonderlijk dat veel Joden geloofden dat het de verwoestende Eindtijdoorlog moest zijn, zoals in detail beschreven in de Tenach door profeten als Ezechiël en Zacharia.

Één jood maakte destijds misbruik van de messiaanse vurigheid en de moeilijke toestand van het joodse volk. In 1648 riep een mysticus uit Smyrna genaamd Shabbatai Tzvi (1626-1676) zichzelf uit tot de langverwachte messias. Helaas raakten massa's Joden ervan overtuigd dat hij de ware moest zijn. Toen het bericht de Ottomaanse sultan bereikte, liet hij Tzvi arresteren en dwong hem zich tot de islam te bekeren of te sterven. Tzvi koos ervoor zich te bekeren om zo zijn eigen leven te sparen. Op dat moment herkende de overgrote meerderheid van de joodse wereld hem als de zoveelste bedrieger. Een kleine groep Joden bleef echter geloven in het veronderstelde messiasschap van Shabbatai Tzvi, wat aanleiding gaf tot een "Shabbatiese" sekte die nog enige tijd daarna voortduurde. Toen Tzvi stierf, zonder verlossing in zicht, bleven er nog minder volgelingen over. 1648 was inmiddels allang voorbij en het leek erop dat er niets was veranderd.

Had Midrasj haNe'elam dan ongelijk? Op het eerste gezicht lijkt het zo. Wanneer we echter de ingewikkelde ketens van de geschiedenis ontrafelen, ontdekken we dat deze midrasj haNe'elam profetie inderdaad, misschien met een vleugje ironie, de moderne tijd heeft ingeluid. Het jaar 1648: was de geboorte van de moderne tijd. Historici kijken terug op 1648 als een enorm belangrijk jaar. Met het einde van de catastrofale Dertigjarige Oorlog begonnen de dingen drastisch te veranderen. Sommigen markeren deze tijd als het begin van het "tijdperk van de rede", en een nieuw tijdperk van humanisme. Wat ook interessant is om erop te wijzen dat de wereldbevolking sinds 1648 voortdurend, bijna exponentieel is gestegen.

In 1648 gebeurden er een aantal kritieke dingen die deze planeet voor altijd veranderden. Het einde van de Dertigjarige Oorlog hervormde de westerse wereld. En er was een drijvende kracht achter die een toekomstige eenwording van verschillende Midden-Europese staten. Dat zich vormde tot een nieuw en machtig Duitsland. Aan de overkant van het Kanaal in Engeland namen de diep-religieuze puriteinen de regering over, lieten koning Charles I executeren en ontvingen in januari 1649 een verzoek om joden toe te staan zich in Engeland te hervestigen. Dit was omdat Joden in 1290 uit Engeland waren verdreven en ze mochten niet langer op het eiland wonen. Na belangrijk werk van Rabbi Menashe ben Israel mochten de Joden eindelijk terugkomen.

Ondertussen had de Shabbatiaanse beweging die in 1648 van start ging, zijn eigen blijvende invloed op de loop van het judaïsme. In de 18e eeuw vochten de rabbijnen over de hele wereld onvermoeibaar voort om alle flarden van het sabbatisme die mogelijk waren overgebleven te vernietigen. Misschien wel de meest luidruchtige was rabbijn Yakov Emden (de Ya'avetz, 1697-1776), zoon van de beroemde Chakham Tzvi. Een andere was rabbijn Israel Baal Shem Tov (1698-1760), grondlegger van het Chassidisme. In feite is de belangrijkste reden waarom de Baal Shem Tov besloot om de chassidische beweging in het openbaar te lanceren, om het sabbatisme tegen te gaan. Om

hiermee een koosjer alternatief te bieden voor diegenen die op zoek zijn naar mystiek en verlossing, en om het judaïsme weer nieuw leven in te blazen na de deprimerende teleurstelling van Shabbatai Tzvi. Die niet de messias bleek te zijn.

Een van de meest gerenommeerde experts op het gebied van de geschiedenis van het sabbatisme (evenals het chassidisme) was Gershom Scholem . Hij betoogde, op basis van eerdere bronnen, dat een van de redenen waarom de Baal Shem Tov zo jong stierf, kwam door zijn verdriet over de nieuwe quasi-Shabbats cultus (Frankisten). Gelukkig duurde het niet lang en verdween het Shabbateanisme in wezen helemaal. Scholem voerde echter aan dat veel voormalige Sjabbatiërs een comfortabel thuis vonden in de nieuwe beweging van "Reform Judaism". In feite werd de eerste hervormingstempel in Praag gesticht door een groep Sjabbatiërs (Frankisten)! Andere voormalige sektarische bewegingen werden richting de Haskalah geleid , oftewel de zogenaamde Joodse "Verlichting".

Maar waarom trokken deze voormalige Sjabbatiërs massaal naar het gereformeerde en de Haskalah? De belangrijkste reden hiervoor is dat de Sjabbatiërs hadden betoogd, net als de christenen lang voor hen, dat sinds de komst van de messias het niet langer nodig was om de wetten van de Torah (of de meeste in ieder geval) te houden. Net als het christendom ervoor, werd het sabbatisme een antiwettelijke beweging. Het was in wezen vervanging en hoewel ze nog steeds beweerden 'mystiek' en 'spiritueel' te zijn strookte het totaal niet met wat de Torah zegt. Het is daarom geen wonder dat voormalige Sjabbatiërs zich haastten om hiernaar toe te trekken beide zijn ze anti-Torah-uitingen.

Heden ten dage zien we veel zogeheten Joods-Messiaanse bewegingen ontstaan. Maar in feite is het een beweging die hetzelfde voor ogen hebben als de al eerder genoemde bewegingen die toevlucht zochten zoals de Sjabbatiërs. Ook voor hen geldt dat sinds de komst van de messias het niet langer nodig is om de wetten van de Torah, of in sommige gevallen niet alle wetten, te houden. Je als een Joodse beweging benoemen wil niet zeggen dat je het ook bent.

Laten we nu al het bovenstaande samenvoegen:

In dat speciale jaar dat in de Zohar wordt geprofeteerd 1648 ontstond Duitsland en begon de terugkeer van de Joden naar Engeland. Met het chassidisme werd de diepste wijsheid van de Torah openlijk over de hele wereld verspreid. Met in het bijzonder het Chabad-chassidisme nam de moderne Teshuvah- beweging een hoge vlucht. En de talloze joden die over de hele wereld in ballingschap waren verbannen, begonnen terug te keren naar de Torah, als en zo kunnen we het gerust noemen een vervulling van de bijbelse profetie. Ondertussen, gevoed door de seculiere joden ontstond de zionistische beweging die oorspronkelijk was begonnen als een strikt religieuze beweging. Terwijl de Eerste Aliyah (1881-1903) bijna volledig bestond uit chassidische joden uit Rusland en Oost-Europa, bestond de Tweede Aliyah (1904-1914) grotendeels uit idealistische seculiere zionisten.

Een paar jaar later maakte de Balfour-verklaring een hernieuwde Joodse staat mogelijk. Arthur Balfour was de Engelse minister van Buitenlandse Zaken die goed bevriend was met een aantal invloedrijke Engelse joden. Het waren de Britten die tijdens de Eerste Wereldoorlog het Heilige Land aan de Ottomanen ontrukten met de hulp van hun Joodse Legioen. Hierdoor kon Israël op politiek niveau worden gevormd, en de laatste zet hiervoor was natuurlijk de Holocaust, begaan door Duitsland.

We kunnen dus zien hoe 1648 een absoluut cruciaal jaar was, zowel in de wereldgeschiedenis als in de Joodse geschiedenis. Door de terugkeer van de Joden naar Engeland konden ze daar uiteindelijk rijk en invloedrijk worden, wat leidde tot Balfours sympathie en verklaring. De drang tot eenwording van Duitsland in 1648 zou uiteindelijk leiden tot de Eerste Wereldoorlog, waardoor de Britten het Heilige Land konden veroveren op de Ottomaanse bondgenoot van Duitsland. Het zou later jammerlijk genoeg resulteren in de Holocaust, en hoe vreselijk tragisch deze ook was, het resulteerde in meer wereldwijde steun voor een Joodse staat. En hoe afschuwelijk het shabbatisme ook bleek te zijn, er was gelukkig ook iets goeds aan. Omdat het ook verschillende nieuwe en diverse joodse bewegingen op gang bracht, wat uiteindelijk leidde tot hernieuwde interesse om terug te keren naar de Torah. Dit geldt natuurlijk alleen als men oprecht zoekt en onderzoekt, waarheid laat zich alleen vinden door met de juiste bril te lezen, en zonder vooroordeel.

Men zou in de verleiding kunnen komen om hier te wijzen op allerlei populaire hedendaagse complottheorieën (wat al eerder genoemd is), maar het is helemaal niet nodig om je toevlucht te nemen tot complottheorieën. De waarheid is dat we weten dat HaShem de leiding heeft over alles wat er gebeurt. En dat Hij zelf zorgvuldig het tapijt van de geschiedenis weeft. Er gebeurt dus niets tenzij het de bedoeling is, en op de een of andere manier verloopt alles altijd **volgens Zijn plan**. Dit ontslaat degenen die kwaad begaan niet, want zelfs als zulke slechte mensen de wereld van koers doen veranderen vindt HaShem toch een manier om het uiteindelijk weer op het goede spoor te brengen. Dit is een van de grootste geneugten als we leren over de geschiedenis, en het is een voorrecht om te leven in een tijd waarin zoveel historische informatie vrijelijk beschikbaar is voor iedereen die wil leren. Want uiteindelijk stelt het ons in staat om HaShem's vingerafdrukken door alles heen te zien.

Jaacov.